

Asia: VN/17576/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vantaan aikuisopisto on vapaan sivistystyön oppilaitos, joka laajan kansalaisopiston kurssitarjonnan lisäksi järjestää aikuisten perusopetusta ja muuta koulutusta maahanmuuttajille. Aikuisten perusopetusta järjestävänä oppilaitoksena haluamme lausua lakiluonnosta koskien seuraavaa:

Oppivelvollisuuden laajenemista ja uudistunutta oppivelvollisuuslakia koskevia käyttäjäkokemuksia on kerätty ripeästi, ja niihin on reagoitu nopealla aikataululla laatimalla lakiluonnos, joka korjaa muutamia esiin tulleita epäkohtia. Ajankohta ennen uuden TUVA-koulutuksen aloittamista on hyvä.

Lakiluonnoksen lausuntoversion mukaan opiskelija, jonka oppivelvollisuus lasten perusopetuksessa päättyy ilman perusopetuksen oppimäärän suorittamista, voisi jatkaa opiskelua lasten perusopetuksessa, suorittaa perusopetuksen opintoja TUVA-koulutuksessa tai opiskella aikuisten perusopetuksessa. Jos opiskelija jatkaisi lasten perusopetuksessa, koulutuksen järjestäjä ei saisi erityistä valtionosuusrahoitusta 17-vuotiaasta opiskelijasta. Toisaalta aikuisten perusopetusta voitaisiin järjestää samoissa opetusryhmissä kuin lasten perusopetusta noudattamalla kyseisten opiskelijoiden kohdalla aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Uudistunut malli parantaisi erityisesti myöhäisessä vaiheessa Suomeen muuttaneiden nuorten mahdollisuuksia perusopetuksen suorittamiseen. Malli lisäisi opiskelumahdollisuuksia myös sellaisilla paikkakunnilla, joilla ei ole tarjolla aikuisten perusopetusta.

Lasten ja aikuisten perusopetuksessa noudatetaan eri opetussuunnitelmaa. Siirryttäessä lasten perusopetuksesta aikuisten perusopetukseen suoritettavat opinnot hyväksiluetaan. Hyväksilukua ei voida tehdä ”suoraan” tai mekaanisesti, sillä opetussuunnitelmat eroavat toisistaan huomattavasti. Lasten perusopetuksessa päättövaiheeseen edenneen opiskelijan suoritusten hyväksilukeminen aikuisten perusopetukseen on hyvin hankalaa. Opiskelijan, jolta puuttuu vain vähän suorituksia

perusopetuksen oppimäärästä, olisikin luontevaa jatkaa lasten perusopetuksessa. Jos sen sijaan suorituksia puuttuu paljon, olisi opiskelijan edun mukaista siirtyä mahdollisimman nopeasti aikuisten perusopetukseen.

Lakiluonnoksessa ei ole tarkempaa kriteeristöä sille, missä tapauksessa opiskelija jatkaisi lasten perusopetuksessa. Jonkinlainen ohjeistus opetuksen järjestäjille olisi kuitenkin tarpeen lain mahdollisen voimaantulon yhteydessä. Suuntaa antava kriteeri opiskelun jatkamiselle lasten perusopetuksessa voisi olla, että opiskelijan tulisi saada perusopetus suoritettua oppivelvollisuusikäisenä, ts. alle 18-vuotiaana. Jos lähtökohtaisesti tämä ei ole mahdollista, olisi opiskelijalle luontevampi vaihtoehto siirtyä suoraan aikuisten perusopetukseen.

Lakiluonnos ei myöskään sisällä ehdotusta valtionosuusrahoituksen osoittamiseksi 17-vuotiaiden opetukseen lasten perusopetuksessa. Tämä rahoitukseen liittyvä ns. supistava valinta ohjaisi opiskelijoita tarkoituksenmukaisimpaan koulutusmuotoon eli toiselle asteelle tai aikuisten perusopetukseen. Toisaalla lausuntoversiossa kuitenkin todetaan, että aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta voitaisiin järjestää samoissa opetusryhmissä kuin lasten perusopetusta. Tällöin opetuksen järjestäjä nähtävästi saisi suoriteperusteista valtionosuutta. Tämä mahdollisuus saattaisi johtaa pedagogisesti epätarkoituksenmukaisiin järjestelyihin oppilaitoksissa. Tähän tulisi kiinnittää huomiota.

Lausuntoversiossa ei oteta kantaa uudistuksen sosiaalisiin vaikutuksiin. Useimmiten oppilas siirtyy perusopetuksesta toiselle asteelle 16-vuotiaana. Tätä vanhempien oppilaiden on usein vaikea löytää sopivaa viiteryhmää yläkouluikäisistä. Toisinaan maahanmuuttajataustaisen opiskelijan iän määrittäminen on hankalaa tai opiskelija saattaa kulttuurisen tai kokemustaustansa vuoksi vaikuttaa suomalaista ikätoveriaan kypsemältä. Tällaisissa tapauksissa opiskelijan etu olisi siirtyä opiskelemaan nuorten aikuisten joukkoon aikuisten perusopetukseen tai toiselle asteelle. Koulutusmuodon sosiaaliset vaikutukset olisikin hyvä huomioida mahdollisessa ohjeistuksessa koulutuksen järjestäjille.

Lausuntoversiossa todetaan, että opiskelija voisi suorittaa puuttuvia perusopetuksen opintoja myös TUV-koulutuksessa. Epäselväksi jää, miten koulutuksen rahoitus toteutuisi perusopetuksen opintojen osalta ja mitä opetussuunnitelmaa opiskelija noudattaisi.

Pidämme hyvänä ajatusta maksuttomuuden pidentämisestä vain hakemuksesta ja vasta opintojen loppuvaiheessa.

Lopuksi haluamme kiinnittää huomiota siihen, että lakimuutos ei saisi heikentää turvapaikanhakijoiden tai esimerkiksi vanhempien tilapäisen työn vuoksi maassa oleskelevien lasten mahdollisuutta perusopetuksen suorittamiseen. Virallisen kotikunnan puuttuminen tulisi rajaamaan tällaiset alaikäiset oppivelvollisuuslain ulkopuolelle, vaikka oikeus perusopetukseen kuitenkin säilyisi.

Lainsäädäntö saattaisi käytännössä johtaa tilanteeseen, jossa maassa oleskelisi pitkiäkin aikoja alaikäisiä, jotka eivät kävisi koulua.

Pidämme lakiluonnosta onnistuneena, mutta pyydämme kiinnittämään huomiota esiin nostamiimme kohtiin. Erityisesti olisi hyvä valmistella ohjeistusta koulutuksen järjestäjille lain voimaantuloon ja soveltamiseen liittyen.

Vahtera Petri
Vantaan kaupunki

Soinio Auli
Vantaan kaupunki / Aikuisopisto - Maahanmuuttajakoulutuksen yksikkö